

رۆمان پشکینان ناکە بەلکول ھەبوونی دگەرە

بەرھەفکر: بلند محەمەد

ژیانا مرقۆقیەتی پشکداریەکا مەزن دفا مکرنا تیکەلیین ھزری ب ھەبوونی را ھەبوویە، کو ھەر تشت ژ مرقۆقی دەسپیکە، سارتر دبیژە: " ھەبوونا مرقۆقی بەری پیناسەکرنا خوہ دەیت " ئانکو مرقۆقی دەسپیکە ھەبوویە، بەریا ھەر تشتەکی ژنی ھەمبەری خوہتیا خوہ دبه و پاشی دکەفە ناڤ جیھانی و پشتی ھینگێ خوہ ناس دکە.

دشیاندا بەیتە زانی کو ئەو دورھیل و ژینگەھا نغیسەر تیدە ژیان دکە، شروەفکرنا ھاڤا ھاڤا و خویا ددە ژیان و مملەتی نغیسەر ب ژبیاتی خوہ ژنی دبه، نغیسین و ژینگەھا نغیسەر تیدە دژیت ژیک نا ھینە جو داکرن، و کارتیکی ژیک ل سەر کەسایەتیا نغیسەری، دبت ئەو کارساتن بیین مملەتی و م توشبووی و خوہ دپاشیا ھزری و م دە گرتین تا و م چەندی کو ب شیوہیەکی نەبەرھوز دکەل خامەیی و م خوہ ل سەر روویی کاغەزا سپی دبین، کو ھندەک ژ وان کارساتان ھووربینی پی دقیت ھەتا نغیسەر پشیت دەربینی ژنی بکت، ئەو چ شیوہی نغیسینی یە دا قان ھەموو نەخوہشی و رویدانان وەرگەر؟ ئایا ھەلبەستە؟ پەخشانە؟ کورته چیرۆکە؟ بەلکو شیوہ قابەکی مەزنتەر دقیت، کو ئەو ژنی رۆمانە. ب قی ئاوابی ژنی دشیاندا بە بیژین کو رۆمانی ل دەقەرا مە سەرھلادبە. ئانکو مەزنی روودان و کارساتین ب سەری گەل کورد ھاتین، شەرو پەخشانی و کورته چیرۆکی نەشیایە ب قەگیرت، لەورا رۆمان ھاتیە و دکەل ھاتنا خوہ دەسپیکەک ژنی دکەل خوہ ئینایە.

رۆمانی دناڤ جفاکاندە رۆلەکی مەزن ھەبە و جەس ھونەری و ھەکو ھەلبەستن و پەخشانی و کورته چیرۆکی گرتیە و بوویە ئیک ژ ھونەری ھەرە گرت، ل ژ بەر کو ئەق ھونەری پایە بلند ھیشتا ل با مە ھەستیکی دکت و چ بنەمایین دروست ھیشتا نە وەرگرتین، لەورا ئەق بەرھەمی ل قیدەری ھاتینە و ھشاندن ژنی ل ھە ئاستی پیدقی نەھاتینە خوہندن و قەکولین. رۆمان ژنی دورھیلی پشکین ناکت، بەلکو ل ھەبوونی دگەرە، ھوسا ئەو رۆمانا ل دەقەرا بادینان خوہ گریدای گەلەک ئالیان دبیت، ھەتا نھو مژاری خوہ ل سەر نغیسەری رۆمانی سەپاندییە کو نغیسەر دەست ب نغیسینا و م بکت و نەکو رۆمانەکا خوہ سەر ھاتیە ھەبوونی و ژدایک بوویە، نەوونین ل بەر دەست ژنی قی گۆتس دەسەلمین.

ئەق پشگۆتتا کورت مە خویاکر، دا ئەم بیژین ئەو کارەسات و دەردەسەریین گەلی کورد دیتین ل پشیی نغیسەری کورد پالدا بە کو ھزر دگەلەک شیوہی نغیسینی دا بکت کو ئەرناف و وژدان، تشتین ھەرە مەزنی دمرۆقی دە و جاندارێ خوہدی ئەرناف بە، ھەردەم ل ھاویر خوہ دنیرە و تشتین ھوورین

مرقۆقیەتی دەینە پیش. دباوہرا مەدەبە کو نغیسەری داھینەر ژنی ھەموو دەمان وژدانا وی ئەو ھاندایە کو ب شیوہیەک ژ شیوہیان قان دەردەسەریان دگەل بەرھەمی خوہ ھەقیر بکت و دئیک دژانراوہیین ئەدەبی دە بکەتە بنیات ئەو ژنی یا ھەرە مەزنی ئەو ھەقەندیا مرقۆقی دگەل یی دی کو بقی ژنی بگەتە ریزا ئەدەبەکی

مرقۆقتی. ئەق ئەو تەوہرە یی رۆمانا دەقەری بنەمایین خوہ ل سەر ئافاکرین. ژ لایەکی دقە ئەو رۆمانین ھاتینە چاڤ و بەلاڤکرین ل دەقەری و بیژین کا مە رۆمان ھەبە یان نە، ب ھزرا م ھیشتا ل جەم مە ب وی رامانا خوہ یا دروست رۆمان پی نەگەشتیە، کو وەکو ل سەری مە دیارکر بەلکو رۆمانا مە ھونەری

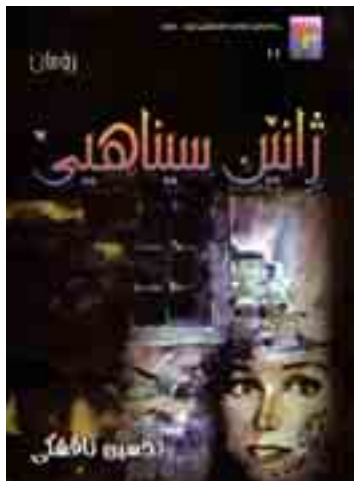
ھەستداریتیە ل ھەمبەر ژیان، ژ قی چەندی کورنە ژ دایکبووبە و بەلکو چیرۆکەکا مەزنی نە دایە خوہندەقایی. کو ئەقە ب خوہ ژنی ئیک ژ وان ئالۆزین ھەرە مەزنی بیین رۆمانا مە دگەل بوونا خوہ توشبووی. دیسان بەلکو نەبوونا زمانەکی ستاندار و سنورەکی دەسنیشانکری ژنی کارتیکرنا خوہ یا ھەرە مەزنی ھەبە. چاوا؟ چونکو ئەم کورد ب چەند زاراڤان دقیسین و خوہندەقایی دناڤ قان زاراڤان دە نەشین وەرگرتن، لەورا نغیسین ژنی تنی بۆ کومەکا دەسنیشانکری دمیئە و ئەو ژنی پتریا وان و دق کادانی ژیان یی گران دە پووتە ب خوہندنی ناکە.

رۆمان ب خوہ ھونەرەکە بدریژی دەیتە نغیسین و گرتی ب تشتین ھوور دە، ل ھووربینەکا بیی تەکنیک ناکارە رۆمانەکا سەرکەفتی ئافا بکە، رۆمان ل قیرە نە تنی چیرۆک و سەرھاتی کەسەکی یان چەند کەسەکا، نە کو گریدای وی دیوکی بتنی یە یا چاڤ دبیت، بەلکو دوورتر و کوورتر

ھزر دقیسین و رافەکرنا رۆمانی دە دەیتە کرن، دۆمانی دە پارچە خوہ گریدای ھەمووی دبیت و ھەموو ژنی ب وی پارچی دەیتە ئافاکرن.

ئەق رۆمانا نھو ل دەقەری مە ھەبە ژنی کو ھندی تلین دەستان و گەنگەشە ل سەر ھەبە کا ئایا مە رۆمان ھەبە یان نە، ب دیتنا م ئەقە دەسپیکەکە بۆ ھەبوونا رۆمانی و چەند دەرگەھین دەیتە قوتان و ل بەر رۆمانی قەدبن، کو ھەموو ژنی ل دەمەکی نەیی دوور دی بنە بنەستەر و بنیات بۆ ھەبوونا رۆمانەکا خومالی کو ب کوردی و ب ھزرکرنەکا کوردی بەیتە نغیسین. ئانکو ژ بن کارتیکرین رۆمانا دەقەری بەرکەقە.

ھەتا نھا ناھیتە ماندەلکرن کو رۆمانا مە دگەل یا جیھانی و دەقەری نا ھیتە ھەقەرکرن، ژبەر کو ئەو دقوناغین ئافاکرنا شارستانی و مەدەنیدە را بورینە و رۆمانی ژنی وەکو ھەر تشتەکی دن دژیانا واندە پینگاڤین مەزنی دەربازکرینە. و ھەکەر گۆتەنە

ھەبە بیژت رۆمان بەرھەمی باژیری یە، ئانکو ب قی رەنگی مە رۆمان نابت، چونکو مە باژیر نین. باژیر ب مەرەما ھندی کو مرقۆقی باژیری یی مەدەنی مە نینە و ھیشتا ئەم جفاکەکی گوندینە و تیکەلیین مە دگەل ھەق دچارچوڤی عەشایی و دوور ژ مەدەنیەتی تین کرن، لەورا ئەگەر ئەم ل ھیقیا باژیری بوونا خوہ بن، قوناغ پی دقین. ل ھەبوونا مە ل سەر قی ئاخێ ب خوہ رۆمانە و ھەکەر مە دەست ژنی داھیلان ئەقە مە دەست ژ خوہیەتیا خوہ داھیللا و مرقۆقی ژنی ھەموو دەما تیکوشینی ژبۆنا ھەبوونا خوہ دکە.

ل دقیت ئەم پرسیارێ ژ خوہ بکن کا ئایا مە رۆماننغیس ھەنە؟ ئەق رۆمانین ھاتین و ھشاندن کی نغیساینە؟ مژارین وان ل سەر چەنە و چ قەدگێرن؟ گاڤا مرقۆقی بەرسقا قان پرسیاران دزانت، ھینگێ خویا دبت کو ھیشتا مە رۆماننغیس نەبوونە و بەلکو بزاقەکە بۆ ھەبوونا رۆمانی و خویا بوونا رۆماننغیسان.